

ויתור על סודיות
 רפואית נדרש, בין
 השאר, על ידי קופות
 החולים, מעסיקים
 וחברות ביטוח ■
 חתימה תמימה על
 הטופס עלולה לחשוף
 את הפרטים הרפואיים
 הסודיים ביותר לעיני
 גורמים רבים, ללא
 הגבלת זמן ■ האם
 החוק הקיים גורף מדי,
 מהן השלכות הוויתור
 על הסודיות, ואיך ניתן
 לצמצם את הנזק

< רונית הראל

חֹתְמִים

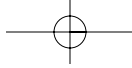

איור: רות גוילי

ע "ג חולה בהמופיליה. עובדה זו כשלעצמה לא מנעה ממנו לתפקד היטב במקום העבודה במשך שנים ארוכות. יום אחד הוא גילה, שבהקלדת שמו במנוע החיפוש "גוגל" באינטרנט מופיעים פרטי ההתדיינות המשפטית שלו עם הביטוח הלאומי, ובין השאר מצוין שם כי הוא חולה בהמופיליה. ע"ג היה מוטרד מאוד מהקישור האסוציאטיבי שעושים אנשים בין מחלת < המשך בעמוד הבא >

קובע

ספק אם מי שחותם בהינף יד על ערימת טפסים לויתור על סודיות רפואית מודע להשלכות חתימתו (צילום אילוסטרציה)

חותמים קבע

< המשך מעמוד קודם >

ההמופליה לנשאות איידס, בשל העובדה שבשנות ה-80 נחשבו חולי ההמופליה כמשת-ייכים לקבוצת סיכון שעלולה ללקות גם באיי-דס. "עד היום יש אנשים ששואלים אותי אם יש לי איידס", אמר ע"ג בראיון שפורסם בעי-תון "מעריב" ביולי 2005.

ע"ג הוא קורבן השיטה, שלפיה כל מי שמעורב בהתדיינות משפטית מול הביטוח הלאומי עלול לגלות שפרטיו האישיים חשו-פים לעין כל ברשת. "יש כאן הפרה של צנעת הפרט ברמות הכי בסיסיות, לכאורה בידיעת המטופל", קובלת מנכ"ל האגודה לזכויות החור-לה, ויוי וולפסון. "הוא חותם על טופס ויתור על סודיות רפואית, אבל אינו מודע להשלכות של החתימה שלו".

ספק אם מי שחותם בהינף יד על ערימת הטפסים - כשהוא מצטרף כמבוטח לקופת החולים, כשהוא זוכה לקביעות במקום העבו-דה, כשהוא תובע את חברת הביטוח או כשהוא מגיע חלילה אל חדר המיון בבית החור-לים - מודע להשלכות של חתימתו. בדרך כלל, הוא אינו מעלה על דעתו שיום אחד המידע הזה עלול להיות מוטח בפרצופו, ובנסיבות שלא ציפה להן.

"חתימה גורפת"

התדיינות משפטית היא אחד המקרים שבהם ויתור על סודיות רפואית הוא חלק בלתי נפרד מההחליף. כבר בשלב ההיתכנות

ד"ר דור זילברג, רופא נירוכירורג ועורך-דין המתמחה בנזקי גוף, מתקשה להאמין שיש מי שאינו מודע לכך שהוא חותם על טופס ויתור על סודיות, שכן מדובר ב"טופס נפרד, שאינו יכול להוות חלק ממסמך אחר".

מצד שני, הוא מסכים, לא בטוח שכל מי שחותם על טופס זה מבין את משמעותו: "רבים מהחותמים אינם מבינים שדין החתימה הוא ויתור על כל הפרטיות בכל הנוגע למצב הרפואי, מיום היוולדם ועד ליום החתימה, ושהיא יכולה להיות תקפה לעבר ולעתיד".

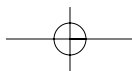
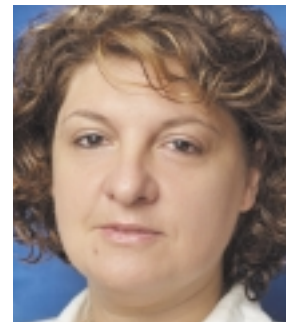
עו"ד זילברג מדגים איך עשויה תביעה מסוימת "לחכות שנה", ולאחר מכן אפשר לעשות בטופס הוויתור על סודיות המצורף אליה שימוש לנושא אחר, שאינו בהכרח נוגע לה: "תיאורטית, מקום עבודה יכול לקחת את הטופס הזה ולהמשיך להפעיל אותו, כי החתי-מה אינה מוגבלת בזמן. אם עובד יעבור לחברה מתחרה ויסכן את פעילות החברה - על מנת לפגוע בו, החברה יכולה לעשות שימוש במידע הזה. זה דבר פלילי, אני לא יודע אם זה קרה,

של תביעה - בנושאי רשלנות רפואית, תביעת נכות בביטוח לאומי וכו' - נדרש התובע לחתום על טופס ויתור על סודיות רפואית, שבו עורך-הדין עושה שימוש כדי לקבל את מלוא המידע לגבי עברו הרפואי.

בשלב התביעה עצמה - כתב ויתור על סודיות רפואית מאפשר לחברת הביטוח ולעורכי-הדין של הצדדים לקבל מידע זה. עו"ד

יווי וולפסון

"אנשים לא רצו לחתום על טופסי ויתור על סודיות רפואית, כי הם היו גורפים מדי. הצעתי להם לכתוב מכתב שמבקש להגביל אותם לזמן או למקומות מסוימים, ואכן בקשתם התקבלה"

פרופ' שלמה מורייוסוף

"הביטוח הלאומי, שמבקש למשל לתת החזר כספי לנפגע פעולות איבה, אינו מקבל את כל המידע הרפואי על הנפגע, אלא רק את המידע הרלוונטי לתשלום הספציפי"

הוא לא יקבל, למשל, מידע שהנפגע חולה סוכרת או שטופל בטיפולים אלה או אחרים שאינם רלוונטיים לתשלום הספציפי."

"אי-אפשר לכפות"

כאשר מגיעים למקום עבודה חדש, נדרשים בדרך כלל למלא טופס ויתור על סודיות רפואית, כדי שמקום העבודה יוכל להעביר פרטים רפואיים לגורמים כמו חברות ביטוח וקרנות פנסיה. במקרים רבים, קופות החולים עצמן הן הגוף המבטח, ולכן הן דורשות לקבל נתונים על מטופלים מרופאים ומבתי חולים. גם במקרים אלה יש צורך בויתור על סודיות רפואית באמצעות חתימה על טופס הסכמה "זה עניין שכיח", אומר עו"ד זילברג. "אם שוקלים להעניק קביעות, מקום העבודה מבקש לדעת מה מצב הרפואי של העובד, כדי שלא ייווצר מצב שתינתן קביעות למי שאינו כשיר לבצע את עבודתו. נכון שאי-אפשר לכפות על אדם לוותר על סודיות רפואית, אבל מצד שני אי-אפשר לכפות על מעביד להעסיק עובד מבלי לקבל את המידע הזה, במיוחד כשהעבודה מצריכה איתנות פיזית או נפשית".

בשירותי בריאות כללית, אומר עו"ד איציק לוי, יועץ משפטי של הקופה, מקפידים שלא לעשות שימוש במידע בדבר כושרו של עובד,

< המשך בעמוד הבא >

לקופת החולים - מסמכים הקשורים לטיפול בו, ועל כן לא תהיה לו טענה באשר למסירת מידע זה.

פרופ' שלמה מורייוסוף, מנהל בתי החולים האוניברסיטאיים הדסה בירושלים, אינו מוצא בעייתיות בחתימה על טופס זה: "אם המטופל מבקש שגורם שלישי ישלם על הטיפול, אני לא רואה כל בעיה להעביר את המידע. מדובר בטופס ויתור סודיות מוגדר מאוד, המיועד רק לקבלת תשלומים מהגורמים המבטחים".

באחרונה שונה הנוהל, כך שבתי החולים רשאים להעביר כיום מידע גם לחברות הביטוח, ולא רק לקופות החולים. פרופ' מורייוסוף מסביר את ההיגיון העומד מאחורי שינוי זה בעזרת מקרה של אדם שנפגע בתאונת דרכים ומבקש לתבוע את הצד הפוגע: "לחברות הביטוח אין הפרטים הרפואיים של האדם שנפגע, כי הן מייצגות את הפוגע", הוא אומר. "כאן מטרת טופס הויתור מוגדרת מאוד - הגורם המבטח אינו חייב לסמוך על בית החולים ורוצה לראות את פרטי האשפוז בעיניו".

הרחבת הנוהל והכללת חברות הביטוח בין הזכאים לקבל מידע מבית החולים מאפשרות להן לראות את פרטי הרפואיים של המטופל; אולם פרופ' מורייוסוף טוען שבכל מקרה מדובר במידע ממודר ומוגבל: "הביטוח הלאומי, שמבקש למשל לתת החזר כספי לנפגע פעולות איבה, אינו מקבל את כל המידע הרפואי על הנפגע, אלא רק את המידע הרלוונטי.

אבל האפשרות קיימת". החתימה על הטופס היא חתימה גורפת, מזהיר עו"ד זילברג. אם יש לאדם סודיות רפואית שהוא שומר מכל משמר, הוא צריך לשאוף להגביל את טופס הויתור על הסודיות. וולפסון סבורה, כי אם אנשים יידעו על אפשרות זו, ייעשה בה שימוש נרחב יותר: "נתקלתי במצבים שבהם אנשים לא רצו לחתום על טופסי ויתור על סודיות רפואית, כי הם היו גורפים מדי. הצעתי להם לכתוב מכתב שמבקש להגביל אותם לזמן או למקומות מסוימים, ואכן בקשתם התקבלה. אבל צריך לדעת על האפשרות הזו כדי לעשות בה שימוש".

"גם אחרי המוות"

הסודיות הרפואית היא אחת מאבני היסוד של יחסי האמון בין הרופא לחולה. הוודאות המוחלטת של החולה, כי סודותיו הרפואיים שמורים ולא יועברו לידי גורמים לא רצויים, היא תנאי בסיסי למערכת יחסים תקינה בין רופא לחולה. חשיבותה של הסודיות הרפואית באה לידי ביטוי במספר רב של חוקים ופסיקות - ובהם חוק זכויות החולה, חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוק הגנת הפרטיות, חוק העונשין, ועוד.

גם כללי האתיקה של ההסתדרות הרפואית, המסדירים את נורמות ההתנהגות של הרופאים, כוללים חובת שמירת סודיות וקובעים: "יש להבטיח שכל מידע שיימסר לרופא או שיגלה הרופא במסגרת הטיפול בחולה לא יועבר לאדם או גוף אחר, למעט אם ביקש זאת החולה". בנייר עמדה של ההסתדרות הרפואית בנושא החיסיון והסודיות הרפואית מודגש כי חוק זכויות החולה מגדיר את זכותו של המטופל לשמירה על סודיות הטיפול בו. טופס הויתור על סודיות רפואית הוא אחד האמצעים המותרים על פי חוק להעברת מידע על המטופל לצד שלישי. אלא שברוב המקרים, טופסי הויתור על הסודיות הרפואית אינם מוגבלים למוטב, לפגיעה הספציפית או לזמן מסוים. "כך", נטען בנייר העמדה של הר"י, "אם מטופל חתם על ויתור על סודיות רפואית בגלל ברכ שנפגעה בתאונה, רשאי כל עובד בחברת הביטוח לעיין בכל הרישומים בתיקים הרפואיים שלו מיום לידתו ועד אחרי פטירתו".

"מידע מוגבל"

בבתי החולים, למשל, אדם המגיע לחדר מיון חותם על טופס ויתור על סודיות עבור קופות החולים. בטופס נכתב, כי למתאשפז ידוע שלשם קבלת תשלום מהגורמים הרפואיים, גם נדרש בית החולים למסור למבטח - קרי,

עו"ד ד"ר דור זילברג

"רבים מהחותמים אינם מבינים שדין החתימה הוא ויתור על כל הפרטיות בכל הנוגע למצב הרפואי, מיום היוולדם ועד ליום החתימה, ושהיא יכולה להיות תקפה לעבר ולעתיד"

ההסכמה מופיעות שורות ריקות שבהן יכול המטופל להוסיף סייגים והגבלות בכתב ידו, הן באשר לסוג או להיקף המידע שעליו הוא מור־תר, או לא, והן באשר לגורם אשר לטובתו הוא מוותר על המידע; ומובן שהוא יכול להגביל את העברת המידע גם בזמן.

– ומה באשר לטענה כי מידע סודי על המבוטח מוצא את דרכו לקופת חולים אחרת?
 "כאשר מבוטח עובר לקופה אחרת, אנחנו לא עושים שימוש במידע", מתעקש עו"ד לוי, "אלא אם קיימת דרישה כזו מצד המטופל. בנו"ס, המידע מושמד בחלוף פרק הזמן המתחייב על פי התקנות וההוראות".

"חובה לגלות"

שימוש שכיח בטופס ויתור על סודיות רפר־אית נעשה בחברות הביטוח. ביטוחי פרט מחייבים לכל הפחות הצהרת בריאות, ואילו בביטוחים קולקטיביים מסוימים – כשכל הקבוצה מצטרפת לביטוח – יש המוותרים על הצהרת בריאות בעת הקבלה לביטוח. אלא שכאשר קורה המקרה הביטוחי, דורשת חברת הביטוח מהמבוטח, או אוספת בעצמה לאחר

– לחתימה על ויתור על סודיות רפואית נראה הגיוני. אבל וולפסון טוענת, כי הטופס "בלתי מוגבל לזמן מסוים, בלתי מוגבל לתחום, ובפ"ר רש מצוין שגם אם המבוטח יעבור לקופת חולים אחרת, ממשיך תוקפו של הויתור על הסודיות". היא מוסיפה ואומרת, כי עובדה זו יוצרת מצב בלתי נסבל, שלפיו אין מגבלה על העברת המידע: "המבוטח חותם על ויתור על סודיות בקופת החולים, המסמך עובר לעורך־הדין שלה, וזה אולי חושב שיש בעיה בחישוב ומעביר לרואה־החשבון. כאן יש בעייתיות גדו"לה".

עו"ד לוי משירותי בריאות כללית טוען, כי הכל נעשה כחוק: "המפר את חובת הסודיות הרפואית עובר לא רק על הוראות חוק זכויות החולה, אלא גם על חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוק הגנת הפרטיות, חוק העונשין, וכן על הדין המשמעתי וכללי האתיקה המקצו"ר עית".

על פי חוק זכויות החולה, ממשיך וטוען עו"ד לוי, פרקטיקה רפואית מקובלת מחייבת תיעוד של מהלך הטיפול הרפואי ברשומה הרפואית. הרשומה הרפואית, הוא אומר, משמשת בראש ובראשונה להמשך טיפול ומעקב אחרי המטופל: "לעתים פונה המטופל עצמו ומבקש העתק של הרשומה הרפואית או אישורים רפואיים לצרכיו הפורמליים, ומובן שבמקרים אלה אין צורך בחתימתו על כתב ויתור על סודיות רפואית, שהרי אין המטופל צריך לוותר על הסודיות הרפואית שלו לטובת עצמו. בנוסף, מתאפשרת על פי חוק זכויות החולה מסירת מידע רפואי ללא פרטים מזהים של המטופל לצורך פרסום במגזין מדעי, למט"רות מחקר או הוראה".

לדברי וולפסון, "מקובל עלי שמוסד צריך לקבל מידע, אבל הדרישה לוותר על סודיות צריכה להיות ברורה וכתובה באותיות גדולות". עו"ד לוי: "בשירותי בריאות כללית לא רק שהדרישה לוותר על סודיות רפואית אינה מופיעה באותיות קטנות, אלא שבגוף טופס

חותמים קבע

< המשך מעמוד קודם >

למשל, אלא אך ורק במסגרת המותרת על פי הדין: "תקנות מס מקביל בדבר שירותי בריאות בעבודה קובעות, כי 'קופת חולים תודיע למע"ב יד על מסקנות בדיקה רפואית של עובד או של מועמד רק לעניין כושרו של העובד או המועמד, לפי העניין, לבצע את תפקידו במפעל בלי שהדבר יזיק לו או לאחרים מבחינה רפואית".

לשם כך, הוא מסביר, על המעביד לקבל מאת כל מועמד לעבודה או עובד הצהרה בדבר ויתור על סודיות רפואית, שלפיה הוא מרשה לרופא המטפל למסור להנהלת קופת החולים ולמעבידו מידע המתייחס ליכולתו, מבחינה רפואית, לבצע את תפקידו בעבודה וכן בדבר השפעת העבודה על בריאותו.

בנייר עמדה שפרסמה הר"ב בנושא מודגש כי כאשר ממלאים טופס ויתור על סודיות יש לשים לב לכך שכל העברת מידע בנוגע למטור־פל, שאינה קשורה באופן ישיר להעסקתו, מהווה פגיעה חמורה בזכות לשמירה על סודי ות רפואית, ואינה חוקית. הגורמים היחידים שיש לאפשר להם לקבל את המידע הם המע"סיקים הישירים של העובד או גורמים שהקשר שלהם אל העובד תלוי במצב בריאותו – כמו ביטוח ופנסיה.

"באותיות גדולות"

החיבור בין קופת החולים – הגורם המבטח

פרופ' אבי ישראלי

"לא ידוע לי, נכון להיום, על מקרים שבהם מידע רפואי אישי התגלגל למקומות שהוא לא היה צריך להגיע אליהם. אלינו לא הגיעו תלונות, אבל אם יש – נבדוק אותן לעומק"

אביגדור קפלן

"בביטוחי פרט, הדרך הבלעדית של חברת הביטוח לבדוק את מקרה הביטוח היא באמצעות בדיקת ההיסטוריה הרפואית של המבוטח. לכן לא ניתן לרכוש ביטוח ללא ויתור על סודיות רפואית"

ות רפואית מראש, או עם חתימה על הצהרת בריאות מקוצרת. במקרה כזה, המבוטח נדרש לשתף פעולה אם יקרה מקרה ביטוח ולאפשר אז לחברת הביטוח לבדוק את הפרטים."

"רוב מהומה"

במשרד הבריאות סבורים, כי כל עוד הדבר רים גלויים וברורים, אין כל בעייתיות בדרישה לחתום על טופס ויתור על סודיות רפואית. פרופ' אבי ישראלי, מנכ"ל משרד הבריאות, אומר כי על החותמים לדעת שוויתרו על סודיות בעצם החתימה, "ועובדה זו צריכה להיות ברורה וכתובה באותיות גדולות".

פרופ' ישראלי מאמין, כי ניתן לסמוך על הגורמים המחתימים על טופס זה שישמרו על פרטיות החותם: "אלה צריכים לעשות הכל כדי שתישמר הפרטיות גם כשמוותרים על סודיות", הוא קובע. "המידע צריך להגיע רק למי שזקוק לו באמת - ובוודאי שלא לאינטרנט או למקומות אחרים - ללא ידיעתו של החותם".

לדבריו, חשוב שהוויתור על סודיות לא ישפיע על הגדלת הפרמיה או יגרום אף לאימתן ביטוח על ידי חברות הביטוח: "אם הוויתור על הסודיות יביא לזה שחברות הביטוח יידעו שבמשפחה יש מחלה מסוימת, בייחוד גנטית, יש לוודא שלא נעמוד במצב שבו מפני שיש סיכון מוגבר למחלה כלשהי, יסרבו חברות הביטוח לבטח או ידרשו פרמיה גבוהה במיוחד. גם את המצבים האלה צריך להשתדל למנוע".

יחד עם זאת, סבור פרופ' ישראלי כי אחרי הכל מדובר ב"רוב מהומה על לא מאור מה": "לא ידוע לי, נכון להיום, על מקרים שבהם מידע רפואי אישי התגלגל למקומות שהוא לא היה צריך להגיע אליהם. אלינו לא הגיעו תלונות, אבל אם יש - נבדוק אותן לעומק".

עו"ד איציק לוי

"כאשר מבוטח עובר לקופה אחרת, אנחנו לא עושים שימוש במידע, אלא אם קיימת דרישה כזו מצד המטופל. בנוסף, המידע מושמד בחלוף פרק הזמן המתחייב על פי התקנות וההוראות"

שומרות חברות הביטוח על כך שהמידע יישאר חסוי ומוגן: "המידע הרפואי המתקבל נסרק במחשב כלל ביטוח, ורק עובדים מורשים זכאים לעיין בו. יתר על כן, כל עובד חותם בתחילת עבודתו על התחייבות לשמירה על סודיות, ומעת לעת נשלחות לעובדים הנחיות בנושא שמירה על סודיות. מקור החומר הרפואי אי נשמר בתיק התביעה, אשר נגנז ונשמר באופן מסודר, בעוד שכל מידע שנמסר מאוחר סן במאגר מידע בהתאם לחוק הגנת הפרטיות ומשמש לצורכי הביטוח בלבד".

- האם בישראל מחייבים נוהלי הביטוח ויתור גורף על הסודיות הרפואית, והאם בהקשר זה אנחנו שונים או דומים לנעשה בעולם?

קפלן: "בחוק חוזה הביטוח נקבע כי על המבוטח או על המוטב, לפי העניין, למסור למבטח, בתוך זמן סביר לאחר שנדרש לכך, את המידע והמסמכים הדרושים לבריור החבות, ואם אינם ברשותו, עליו לעזור למבטח, ככל שיוכל, להשיגם.

"לאור סעיף זה ותנאי הביטוח, נדרש המבוטח לחתום על טופס ויתור על סודיות רפואית, שלפיו הוא נותן הסכמה למוסדות רפואיים, כמו קופת החולים, צה"ל, המוסד לביטוח לאומי, רופאים ובתי חולים, למסור לחברת הביטוח מידע על מצב בריאותו ומחלות שחלה בהן בעבר. אנו נוהגים בהקשר זה בהתאם למקובל בעולם".

- איזו אופציה ביטוחית, אם בכלל, עומדת בפני מי שאינו מעוניין לוותר על הסודיות הרפואית שלו?

קפלן: "בביטוחי פרט, הדרך הבלעדית של חברת הביטוח לבדוק את מקרה הביטוח היא באמצעות בדיקת ההיסטוריה הרפואית של המבוטח. לכן, לא ניתן לרכוש ביטוח ללא חתימה על טופס ויתור על סודיות רפואית. "בחלק ניכר מהביטוחים הקולקטיביים, ניתן להצטרף ללא חתימה על ויתור על סודי"

שהחתימה את המבוטח על טופס ויתור על סודיות רפואית, את המסמכים הנדרשים לביור המקרה מתיקו הרפואי. מסמכים אלה עשויים להיות ממוסדות שונים, כמו קופת החולים שבה הוא מבוטח, בתי חולים או מוסדות רפואיים שבהם טופל, המוסד לביטוח לאומי ואחרים. סוג המידע הרפואי הנדרש משתנה בהתאם לסוג הכיסוי שבפוליסה ולסוג תביעת המבוטח.

מנכ"ל קבוצת כלל ביטוח פנסיה ופיננסים, אביגדור קפלן, מסביר כי המסמכים הרפואיים נחוצים כדי להבהיר את התביעה: "לאחר קבלת המידע, אנחנו בודקים אם המבוטח זכאי לתגמולים על פי תנאי הפוליסה, לרבות בדיקה אם בפוליסה קיים תנאי המחריג מצב רפואי שהיה קיים קודם למקרה הביטוח. צריך לזכור, כי על פי הוראות החוק חלה על המבוטח חובה לגלות פרטים רלוונטיים על מצבו הרפואי".

במסגרת ברור התביעה, אומר קפלן, נבחן החומר הרפואי על ידי העובד המטפל בתביעה או האחראי עליו. "לעתים, מועבר החומר הרפואי לרופא מטעם המבטח", מוסיף קפלן, "או במקרה של תביעה, לעורך הדין בא"כוחה של חברת הביטוח". למרות זאת, הוא טוען,